

Tanıtım - Değerlendirme / Reviews

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı

Tuba Çavdar Karatepe*

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı'nın kuruluş süreci 1985 yılında başlamıştır. Önce bir proje olarak tasarlanan, dünyadaki örnekleri araştırılan, temellerinin güçlü atılması için uzun uğraşlar verilen Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, resmi olarak 1989 yılında faaliyete geçmiş, kütüphane de 1990 yılında açılmıştır. Kuruluşundan itibaren İstanbul'da Fener (Haliç) semtinde İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin tahsis ettiği tarihî binada faaliyetlerini sürdürmektedir.

Kütüphane ve arşivin amacı, vakıf kuruluş senedinde “Kadınların geçmişini iyi tanımak, bu bilgileri bugünün araştırmacılarına derli toplu bir şekilde sunmak ve bugünün yazılı belgelerini gelecek nesiller için saklamak” şeklinde belirtilmiştir.

Çok geniş sınırları olan bu amacı gerçekleştirebilmek için, yıllardır başta kurucu üyeler (Prof.Dr. Jale Baysal, Şirin Tekeli, Doç.Dr. Füsun Akatlı, Füsun Ertuğ Yaraş, Aslı Davaz) ile vakfın diğer üyeleri, çalışanları ve gönüllüleri, sınırlı imkanları sonuna kadar zorlayarak çalışmaya devam ediyorlar.

“Kadın” ı tek ve dar bir alanda tanımlamak, kimliklendirmek ve anlamak, geçmişte ve bugün dahi sürmekte olan çabalara rağmen imkansız olduğu için, Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı faaliyetlerini, geniş bir bakış açısıyla, birbirini destekler kütüphane-arşiv çalışmaları yanında, diğer etkinlik ve çalışmalarla sürdürmektedir.

* Yrd.Doç.Dr., Marmara Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü. e-posta: rtcavdar@yahoo.com

Kütüphane ve Arşiv Çalışmaları:

Kitaplar

Kütüphanede 10 bin cildin üzerinde kitap bulunmaktadır. Bunları genel olarak Türkiye ve dünyanın her yerinden kadın yazarların eserleri (edebiyat ürünleri yanında, kadınların farklı bilim dallarında ürettikleri eserler vd.), Türkiye’de kadın konusunda yapılmış araştırmalar, Türkiye’de ve dünyada kadın hareketi konulu kitaplar olarak sıralamak mümkündür.

Ayrıca, eski harfli Türkçe kadın konulu kitaplar ve bu dönemde kadınlar tarafından yazılmış kitaplar da kütüphane dermesinde yer almaktadır. Kadın yazarların imzalı kitapları da dermede özel bir yer tutmaktadır.

Sürelî Yayınlar

Kütüphanede bulunan süreli yayınları iki grupta incelemek mümkündür. Harf Devrimi’nden önce yayınlanmış kadın dergileri ile bu tarihten günümüze kadar yayınlanan ve yayınlanmakta olan kadın dergileri. Eski harfli dergilerin asıl nüshaları sağlanamadığında, koleksiyonun eksik kalmaması için kopyalarının sağlanması ve hizmete sunulması için gayret gösterilmiş, böylece eksiksiz bir koleksiyon için ciddi bir uğraş verilmiştir.

Ayrıca, İngilizce, Fransızca, Almanca, İspanyolca, İtalyanca, Arapça, Rusça, Yunanca... kadın dergileri de tam koleksiyon olmasa da kütüphanede bulunmaktadır.

Kadın Yazarlar Koleksiyonu:

Türk kadın edebiyatçıları hakkında çıkmış kitap tanıtımları, kişisel haberler, katıldıkları etkinlikler, biyografileriyle birlikte dosyalanmaktadır. Çeşitli dergi ve gazetelerden kesilen kupürlerden, kadın yazarlar kişisel danışma dosyaları oluşturulurken, yazarlarla bağlantıya geçilerek onlardan sağlanan pek çok malzeme de (diplomalar, ödül örnekleri, plaketter, mektuplar, fotoğraflar, günceler, çalışma taslakları, el yazısı örnekleri vb..) bu koleksiyonu zenginleştirmektedir. Bu bölümde 800’e yakın yazar hakkında bilgi bulmak mümkündür ve koleksiyon, bağışlanan yeni kişisel arşivler ve arşiv malzemesiyle sürekli gelişmektedir.

Kadın Örgütleri Koleksiyonu

Kadın haklarının sağlanması konusunda yapılan çalışmalar, kurulan örgütler, kadın tarihinin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Ülkemizde kurumların ürettikleri belgelerin, o kurumun ve buna bağlı ülkenin sosyal ve siyasal tarihinde ne kadar önemli olduğu, arşiv politikalarının oluşturulmasındaki eksikliğe bağlı olarak hala çok iyi anlaşılmış değildir. Kuruluşlarının ardından kapanan/kapatılan kadın örgütleriyle, faal olan kadın örgütlerine ilişkin sağlanan her türlü malzeme, bu bölümde hizmete sunulmaktadır. Ayrıca, mevcut kadın örgütleriyle de kurulan ilişkiler sonucunda, bu koleksiyonun gelişimi konusunda önemli katkılar elde edilmiştir.

Gazete Kupür Koleksiyonu; 1990- 2000

1990-2000 yılları arasında günlük gazetelerden kesilen kadınlarla ilgili haber kupürlerinden oluşmaktadır. Bugün 200 klasöre yaklaşan koleksiyonda, günlük gazeteler yanında, kadın dergileri dışındaki dergilerde yayınlanan haberler, araştırmalar, yazı dizileri, röportajlar da aile, çalışan kadınlar, devlet ve politika, din ve kadın, eğitim, göç, kadın hakları için eylemler, şiddet... gibi konu başlıkları ve kişi adları altında sınıflandırılmıştır. Gazetelerin internet ortamında erişilebilir olmasıyla birlikte, bu koleksiyonun ilgili tarihlerle sınırlandırılmasına karar verilmiştir. Ayrıca, gazete kağıtlarının aside bağlı bozulma süreçleri dikkate alındığında, bu koleksiyonun kütüphanenin koruma politikasına bağlı olarak, elektronik ortama aktarılması kararı da alınmıştır.

Özel Arşivler

Bu bölümde, bağış, satın alma veya başka kütüphanelerden kopyasını sağlama gibi yollarla edinilmiş kişisel arşiv malzemesi bulunmaktadır. Süreyya Ağaoglu, Rezzan Yalman, Cahit Uçuk, Hasene Ilgaz gibi ilk akla gelen isimler yanında 50'ye yakın dosya, hem kişilerin özel/günlük yaşamları hem de yaşadıkları dönem ile çevrelerini tanımlamaya yarayacak pek çok belgeyi (günlükler, mektuplar, fotoğraflar...) içermektedir. Ayrıca, Ayrımcılığa Karşı Kadın Derneği, Roza Dergisi arşivi, Biçki Dikiş Dershanesi arşivi, Türk Hemşireler Derneği arşivi, İlerici Kadınlar Derneği arşivi gibi kurumsal arşivler de bu bölümde bulunmaktadır.

Efemera

Bu bölümde, sergi davetiyeleri, el ilanları, afiş ve posterler gibi efemeralar yanında, gri yayınlar da bulunmaktadır. Kütüphanede, içinde efemera bulunan koleksiyon ve dosyalar olduğu gibi, “efemera” bölümünde bulunan bazı malzeme de zaman zaman konu bütünlüğü göz önüne alınarak diğer koleksiyonlara dahil edilmektedir.

Çeşitli üniversitelerde yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri ile Türkçe ve yabancı dilde makaleler de bu bölümde hizmete sunulmaktadır.

Kadın Sanatçılar Arşivi

Kadın sanatçıların etkinliklerine ve yaşamlarına dair gazete ve dergilerden kesilen kupürler ile sanat etkinliklerine dair belgelerin (davetiye vb.) bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.

Ayrıca, bazı kadın sanatçıların yağlı boya tabloları ve diğer plastik sanatlarla ilişkin eserleri de kütüphaneye farklı bir zenginlik katmaktadır.

Görsel - İşitsel Koleksiyonlar

Fotoğraflar

Kimliklendirilebilmiş, tanımlanabilmiş siyah-beyaz ve renkli fotoğrafların yanı sıra, evlenme, nişan, aile toplantıları gibi anonim olarak tanımlanabilecek toplu fotoğrafların da bulunduğu çok geniş bir koleksiyondur. Sınıflandırma işlemleri sırasında, diğer koleksiyonlarla ilişkili fotoğraflar, göndermeler yoluyla işaret edilmekte, böylece araştırmacıların belli bir konuda her türlü malzemeyle buluşması sağlanmaktadır. Kadın örgütlerinin faaliyetlerine ilişkin fotoğraflar, çeşitli miting ve kampanya fotoğrafları, çeşitli yarışmalar veya kişilere ait fotoğraflar, kadınların sosyal ve siyasal yaşamda duruşlarına ilişkin fotoğraflar vb. bu zengin koleksiyonda yer almaktadır.

Afişler

Bu bölümde, en eski tarihli 1920 olan 600 adet kadın konulu afiş bulunmaktadır. Afişlerin büyük bir bölümü kadın dernekleri, vakıfları, grupları ya da kampanyaları

tarafından yayınlanmıştır ve grafik tasarım ile afişte yer alan fotoğraflarla da kadın hareketinin farklı bir yönünü ifade etmektedir. Ayrıca, kadın sanatçıların sergi afişleri de bu bölümde bulunmaktadır.

Kartpostallar

Kadınların çalışma yaşamı ile sosyal yaşamlarına ilişkin Cumhuriyet öncesi ve sonrası döneme ilişkin en eski tarihlisi 1850 olan zengin kartpostal koleksiyonu görsel malzeme içinde önemli bir yer tutmaktadır.

CD ve Video/Teyp Kasetleri

Bu bölümde, kadın konulu çeşitli konferans, panel, sergi, televizyon programları ve diğer etkinliklere ilişkin video kayıtları, belgeseller ve kadın filmleri örnekleri yanında çeşitli etkinliklerde yapılmış ses kayıtları bulunmaktadır. Örneğin 1991 tarihli Uluslararası Kadın Kütüphaneleri sempozyumu, 1998 tarihli “Çocuk Yazınında Kız Çocuk ve Kadın Figürleri” panelinde yapılan konuşmaların ses kayıtlarını bu bölümde bulmak mümkündür.

Etkinlikler ve Yayınlar

Kurulduğu tarihten, günümüze kadar 300’ün üzerinde kadın konulu konferans, panel, sergi, söyleşi, atölye çalışmaları, şiir dinletileri, ikisi uluslararası olmak üzere sempozyum... düzenlenmiştir. Ayrıca, her yıl “8 Mart Dünya Kadınlar Günü Şenliği” yapılmaktadır. Geleneksel hale gelmiş ve her yılın teması, yayınından önceden merak konusu olan, içerdiği bilgi ve görsellerle telif bir eser niteliğinde ajanda yayınlanmaktadır. “Kadın belleği” adıyla haber bülteni yayınlanmakta ve dağıtılmaktadır.

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı’nın kadın araştırmaları alanında önemli kaynaklardan olan yayınları da mevcuttur. Bugüne kadar yayınlanmış kitaplardan bazıları şunlardır:

Aslı Davaz-Mardin, **Kadın süreli yayınları: Hanımlar Alemi’nden Roza’ya: Bibliyografya 1928 - 1996: (Dergiler, gazeteler, bültenler) 1998.**

İstanbul kütüphanelerindeki eski harfli Türkçe kadın dergileri

bibliyografyası (1869-1927) hazırlayanlar: Zehra Toska...[ve başkaları] 1992.

Kadın yazıları: Kadınların edebiyat ürünleri, kadınlar üzerine yazılanlar ve tezler bibliyografyası 1955-1990 [hazırlayan]: Baha Bal, 2000.

Kadın Eserleri Kütüphanesi herkesin kullanımına açık, kuruluş amacına uygun her türlü arşiv ve kütüphane malzemesinin sağlanmasında yapılacak çalışmalar ve bağışlarla zenginleşmeye devam eden Türkiye'nin ilk ve tek özel konu kitaplığı olarak, Pazartesi – Cuma günleri 09.00 –16.30 saatleri arasında araştırmacıların hizmetine açıktır.

İletişim bilgileri

Kadir Has Caddesi.

Fener Vapur İskelesi Karşısı.

No:8 (Tarihi Bina)

Haliç - Fener. İSTANBUL

E-posta :kadineserleri@gmail.com

Telefon:0212 523 74 08 /

0212 534 95 50 / 0212 621 81 34

Faks: 0212 523 74 08